

De Berse

JAARGANG 30 2020

NUMMER 2



Heemkundekring

"Den Beerschen Aard"

OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS

Inhoud

1. Bestuur en redactie
2. Actie Ruiten Troef 1946/'47
5. Cholera legerkamp 1832-1834
11. Herdenkingsbankje
12. Maria van der Heugten
16. Bescherming van het cultuur erfgoed
21. Onthulling monolieten
23. Vraagteken foto en lezing
24. Fietstocht en boekpresentatie

De Berse

Jaargang 30, nummer 2, 2020



Uitgave van Heemkundekring Den Beerschen Aard
Verschijnt 2x per jaar
Contributie € 25,00 per jaar
Bankrekening NL 05 RABO 013.38.92.751
www.denbeerschenaard.nl

**Bestuur Heemkundekring
Den Beerschen Aard**

Voorzitter:
Bert van Essen
Hoogdijk 4
5091CH Middelbeers
06-54900707

Penningmeester:
Hans Vennix
Neereindseweg 40
5091RD Oostelbeers
013-5142108

Secretaris:
Marie-Louise Boxelaar
Kuikseindseweg 10
5091TD Middelbeers
013-5143373

Secretariaat@denbeerschenaard.nl

Leden:
Jan Hems
Ella Mijs
Stephen van Helvoort
Mark Timmermans

**Redactie adres:
De Berse**

Guus Staps
Wagenmaker 38
5091EV Middelbeers
013-5141663
redactie@denbeerschenaard.nl

Jos van Gils
Raadhuisstraat 229
5683GE Best
0499-372572

Jan van Vroenhoven
Hoogdijk 9
5091CE Middelbeers
013-5141388

Leden:
Marie-Louise Boxelaar
Ria Nouwens
Peter van Gerven
Joke van Ham

De redactie kan de volledige historische juistheid van de artikelen niet altijd controleren; evt. onjuistheden zijn voor verantwoording van de auteur.

Actie Ruiten Troef 1946

In mei 1945 was ruim 23% van de in Nederland aanwezige woningen beschadigd of vernield. Noord-Brabant had de meeste beschadigde, maar nog wel herstelbare huizen. Dat waren er meer dan 100.000, ongeveer de helft van de totale woningvoorraad in Brabant in 1945. Onderdeel van de schade waren de gebroken ruiten. Vensterglas was op de bon en de verdeling over het land was, mede door gebrek aan transportmiddelen, niet evenwichtig. En zo moesten, met de herfst en winter van 1946 voor de deur, veel huizen in de zwaar getroffen gebieden het nog steeds stellen met karton of triplex in de vensteropeningen.

Henri de Greeve roept om naastenliefde

Pater Henri de Greeve zag het probleem en deed op 21 september 1946 een vurige oproep in zijn wekelijkse radiopraatje. Dat was in het programma 'Lichtbaken' op de zaterdagavond bij de KRO. Zijn toon was scherp: 'Op het Binnenhof wordt weer dubbel glas aangebracht, maar in de geteisterde gebieden waaien de mensen uit hun glasloze huizen.' Onder het motto 'Ruiten Troef' riep hij op zo veel mogelijk glas in te zamelen en te brengen naar die plaatsen waar het hard nodig was. De pater was bekend en geliefd, niet alleen bij katholieken.



Greeve achter de radio microfoon 1946

Hij zette zich in voor mensen in nood en had in 1938 de Bond zonder Naam opgericht met de slogan 'Verbeter de wereld, begin bij jezelf'. Zijn oproep om glas in te zamelen maakte indruk en op veel plekken in het land gingen plaatselijke comités aan de slag.

Glas op de bon

AAN DE INWOONERS VAN OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS.

Als Burgemeester Uwer gemeente wensch ik het volgende onder Uw aandacht te brengen:

1. Naar men mij heeft verzekerd, ontvang ik elke maand een aantal glasbonnen. De eerste zending is inmiddels in mijn bezit en al zeer spoedig verwacht ik een 2de. Om nu zooveel mogelijk tot een rechtvaardige toewijzing te komen van deze bonnen, stel ik mij voor U gelegenheid te geven, bij mij persoonlijk op het Gemeentehuis elken vóórmiddag tusschen 9 en 12 uur tot en met 15 Mei a.s., uitgezonderd op Zaterdag 11 Mei, te komen opgeven, wie en hoeveel glas U behoeft voor:

- a. Uw woningruimten;
- b. Uw slaapkamerruimten;
- c. Uw bijgebouwen;
- d. Uw kippen- en varkenshokken.

Ook wie Uw schilder is.

In bovengenoemde volgorde zal ik dan onmiddellijk glastoewijzing doen plaats vinden, zoo noodig door loting. Maar van komt U toch voor het onder a genoemde spoedig allen eens aan de beurt.

U zult misschien verzuichten: "Moeten we nu alweer over dat glas naar het Gemeentehuis", maar wellicht er oogenblikkelijk achter denken: "It is inderdaad de eenige mogelijkheid, om hierin de grootst mogelijke rechtvaardigheid te betrachten".

In 1946 schrijft burgemeester T. Smulders Beliën aan de bewoners van Oost-, West- en Middelbeers dat ze probeert "zooveel mogelijk tot een rechtvaardige toewijzing te komen met de verdeling van de glasbonnen".

De glastoewijzing vindt door haar zelf plaats "zoo noodig door loting".

Schrijven van Burgemeester Beliën aan de bewoners van Oost-, West- en Middelbeers

Middelbeers als 'petekind'



Haarlems Dagblad 9 november 1946

Heemstede kwam relatief laat in beweging. De plaats waar Heemstede aan gekoppeld was, was Middelbeers. Het Heemstedse actiecomité stond onder leiding van A. Verdonschot.

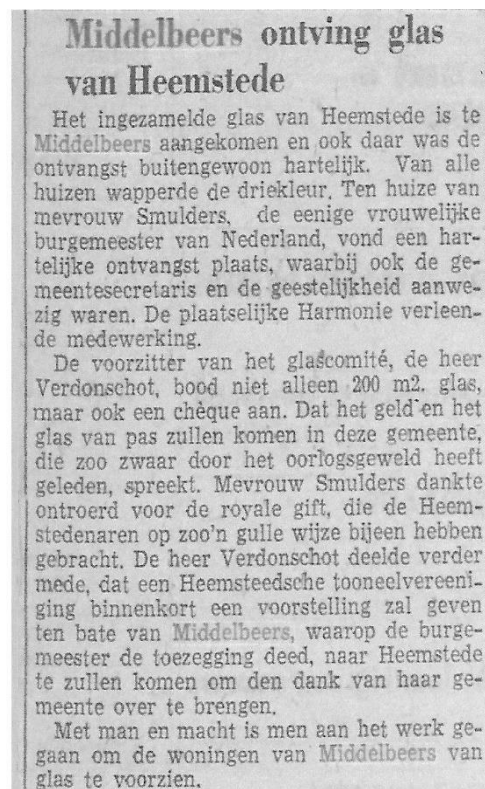
Op woensdag 13 november 1946 was de grote inzamelingsdag. Er werd ook gecollecteerd om de kosten van het vervoer, de stopverf en het plaatsen van het glas te kunnen betalen. Het streven, 1000 m² glas, werd ruim gehaald en de collecte leverde 3015 gulden op.

Stapels glas werden op maat gesneden en in kisten verpakt.

Affiche van de hulpactie RUITEN TROEF, een oproep voor deelname aan de Bloembollenactie en glasactie. De prijs per pakje bedroeg 1,50, gekeurd op 100% kwaliteit en bloeibaarheid met de afbeelding van bloembollen.



Levering



Haarlems dagblad 10-12-1946

Op 9 december 1946, werd door de gemeente Heemstede 200 m² glas geleverd in Middelbeers. Het werd een feestelijke dag. Overall wapperden de vlaggen, de harmonie speelde en de ontvangst was bij burgemeester Truus Smulders-Beliën thuis. De ontvangst door burgemeester T. Smulders-Beliën, de eerste vrouwelijke burgemeester van Nederland, was hartelijk. Uit Heemstede waren aanwezig Burgemeester Van Doorn, enkele leden van het gemeentebestuur en Dhr. Verdonschot. Voorzitter Dhr. Verdonschot, van het actiecomité "Glas voor Oost-, West- en Middelbeers", overhandigde een cheque met een bedrag van 2000 gulden, en het glas, de opbrengst van een actie door pater Henri de Greeve van de Bond Zonder Naam.



Burgemeester T. Smulders Beliën tijdens de ontvangst op Huize Beek en Bosch geflankeerd door de Dhr. van Doorn en Dhr. Aerts.

Pas in februari 1948 was het glas blijkbaar niet meer op de bon en was vensterglas vrij te koop bij de schilder en glashandel.

Banden Heemstede – Middelbeers



Alle oudste vertegenwoordigers uit De Beerzen samen met de gasten uit Heemstede 1947

De banden tussen Middelbeers en Heemstede bleven nog een paar jaar hartelijk. Er vonden over en weer bezoeken plaats zoals in 1947.

Met medewerking van de St. Vincentius vereniging bracht een groep van 27 Heemsteedse kinderen, in augustus 1949, een maand vakantie in Middelbeers door. Deze werden ondergebracht bij gastgezinnen, die de hartelijke hulp uit Heemstede nog niet vergeten waren.

Met dank aan: Willem Jan Wiebosch, Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek

Marloes van Buuren, maandblad Heerlijkheden

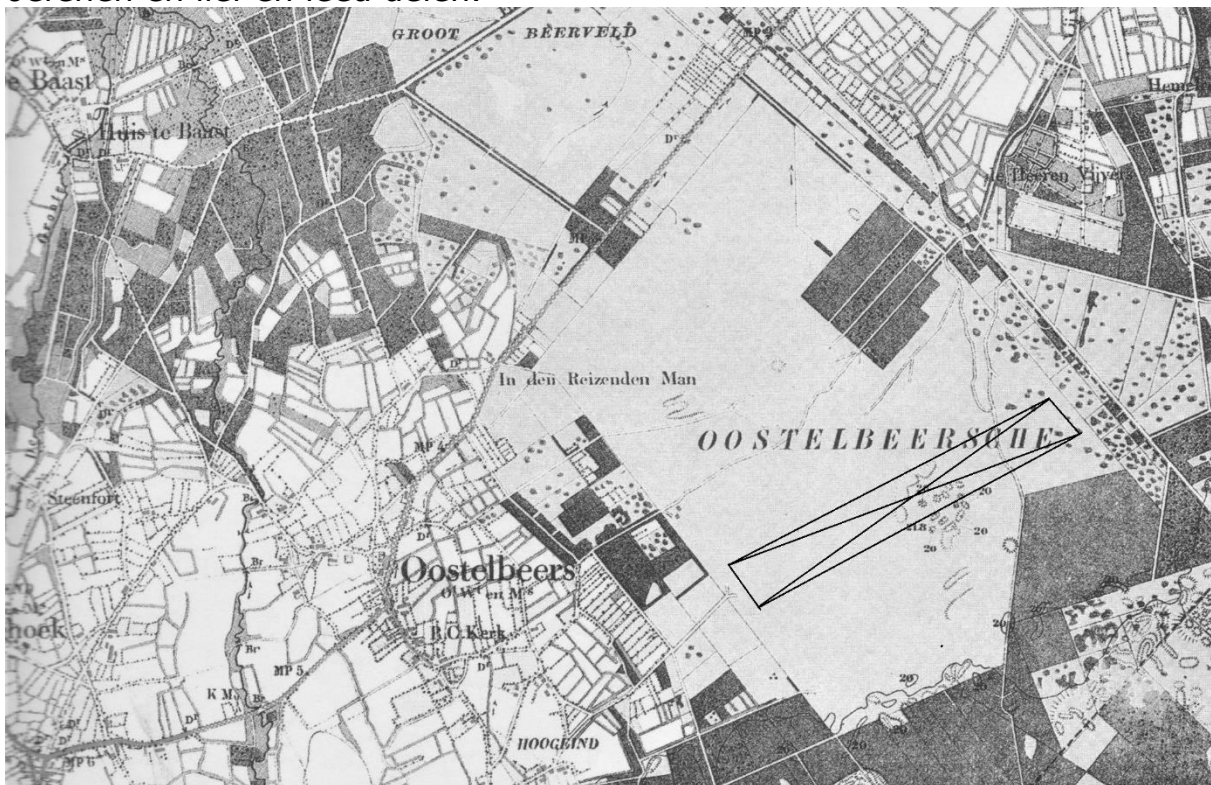
Guus Staps

Cholera in kamp Oostelbeers bij Oirschot

In de zomers van 1832, 1833 en 1834 verrees op de Oostelbeerse heide jaarlijks een ware stad, gebouwd van linnen en heideplaggen. Het zijn de jaren waarin Willem I weigert zich neer te leggen bij de internationaal erkende rechten van de zelfstandige natiestaat België en de 'halve Belgen' wantrouwt, zoals hij de Brabanders ziet. Dat maakt dat Nederland zijn veldleger op volle sterkte gemobiliseerd houdt in Brabant, finaal ombouwt naar een leger bestaand uit manschappen dat voor zijn nummer opkomt en oefent in het uitvoeren van manoeuvres op grote schaal op naar verwachting onbekend terrein.

Kamp in Oostelbeers

De 3^e divisie infanterie onder leiding van luitenant-generaal Meijer met zijn ongeveer 8000 man en de reservedivisie onder commando van luitenant-generaal Cort Heijligers met 6000 man krijgen daartoe een terrein op de Oostelbeerse heide ter beschikking. Om beurten zullen zij daar jaarlijks oefenen en lief en leed delen.



Plaats legerkamp op de Oostelbeerse heide 1832-1834

Uitbraak cholera

Kolere, klere, Aziatische buikloop, blauwe dood of cholera. Allemaal benamingen voor een ziekte die in de jaren 20 van de 19^{de} eeuw voor het eerst in de Ganges-delta wordt geconstateerd en zich daarna, via handelsroutes en havensteden, over de wereld verspreidt. In het jaar 1832 komt de ziekte, ondanks quarantainemaatregelen, in Scheveningen in Nederland binnensluipen. Periodiek zou de ziekte in de gehele 19^e eeuw epidemische vormen aannemen.

Tot Robert Koch in 1883 de bacterie vibrio cholerae ontmaskert, ontbreekt

de juiste kennis over de oorzaak en daarmee een effectieve aanpak. De bacterie kent een gemiddelde incubatietijd van zes uur tot circa 2 dagen. Een minderheid van de besmette personen vertonen symptomen zoals misselijkheid, braken en diarree, waardoor uitdroging en shock dreigen. Velen komen te overlijden en de ziekte kan zich gemakkelijk verspreiden, zeker indien de hygiënische omstandigheden slecht zijn.

In de zomer van 1832 breekt de ziekte uit in het legerkamp in Oostelbeers, *'hetwelk in de eerste oogenblikken nog al eenige schrik veroorzaakte, hetzelfde was ook reden, dat wij zoo veel te spoediger het kamp moesten verlaten, de meeste manschappen werden ondergebracht bij de plaatselijke bevolking.'* Aldus Johannes Lodovicus Kikkert, 2^e luitenant bij het eerste bataljon van de Noord-Hollandse schutterij derde afdeling, in zijn dagboek.



H.G. Cannegieter

Op hetzelfde moment bevindt Cannegieter, kapitein bij de Friese mobiele schutterij, zich in het kamp. Het tentenkamp op de heide van Oostelbeers bij Oirschot heeft bij hen die in deze periode daar verblijven, geen al te beste naam wat betreft comfort en hygiëne.

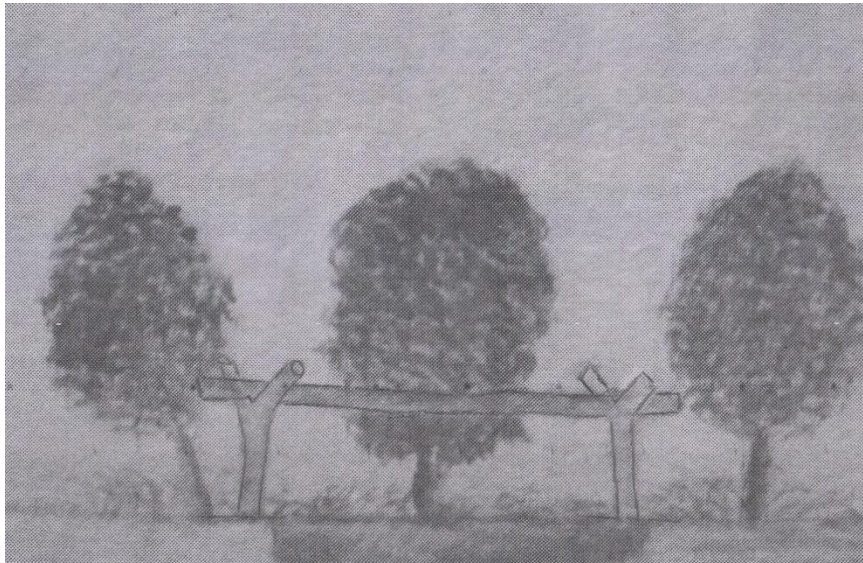
Voor de linkervleugel staat slecht bekend. Daar zou het kamp lager gelegen zijn en moerassig zijn. Men heeft er slechts oude vierkante tenten in plaats van de nieuwe ronde waar de (veelvuldige) regen niet in doordringt.

Bij de minste regen staat de grond dras en bij de daaropvolgende zonnenschijn komen *"allerlei onaangename dampen uit dezelve opreezen, welke de lugt als het ware verpestte en tot menigvuldige zieken aanleiding gaven, vooral toen in het laatst van Augustus de dagelijksche regen oorzaak was, dat de linkervleugel bijna het aanzien van eene zee had en de manschappen op het natte, van onderen verrotte stro moesten slapen. Toen was het, dat de cholera ons met een bezoek kwam vereeren, toen was het, dat er onophoudelijk zieken naar het ambulans hospitaal werden getransporteerd; dog deze zieken waren meestal bewoners van de linkervleugel"*. En dat terwijl het weer koud, guur en regenachtig begint te worden.

De kampbewoners klagen over buikpijn en diarree *"hetgeen waarschijnlijk aan het water moest toegeschreven worden, dog niemand maakte zich ongerust, maar toen eindelijk de cholera aanlandde en eenigen aangetast werden en sommigen haast stierven, toen begon de diarrhee een meer schrikwekkende gedaante aan te nemen. Een officier der 13^e afdeling verzekerde mij, dat hij bijna de balk niet durfde te bezoeken, uit vrees dat hij dan de droeve overtuiging zoude hebben van diarrhee te hebben en dan kon hij het denkbeeld niet van zich weeren van door de cholera te zijn aangetast"*.

Een benadering die ervan uitgaat dat ziektes worden veroorzaakt door kwade dampen, is voor Cannegieter en zijn tijdgenoten niet vreemd. Het is ook zeer de vraag of cholera uitbrak in het kamp vanwege de genoemde natuurlijke omstandigheden. Immers: cholera kan in verband worden ge-

zien met het gebruik van (vervuild) oppervlaktewater als drinkwater. Dat is de reden dat de ziekte vooral heerst in de grote steden waar rioolwater vermengd raakt met drinkwater, waar grachtwater gedronken wordt terwijl de riolering daarop loost.



De Balk in een 19^e eeuwse veldkamp

Slechte weersomstandigheden, alsmede niet optimale hygiënische condities en dicht opeengepakt samenleven van een groot aantal manschappen uit alle windrichtingen en plekken van herkomst, zijn zeker niet bevorderlijk geweest. In kamp Oostelbeers bij Oirschot werd drinkwater wel opgepompt, werd afval op afstand daarvan begraven en menselijke uitwerpselen eveneens ver van het drinkwater ingezameld in secreten.

Maatregelen

De opperbevelhebber van het leger geeft last tot het weren van misbruik van sterke drank onder de troepen "*als hetgeen den voortgang van den Aziatischen braakloop (buikloop) zeer kan bevorderen*". Lokale bestuurders worden verzocht dit te steunen. Dat zullen grotendeels voornemens gebleven zijn. Al snel raken besmette of verdachte plaatsen als zodanig bekend en worden daaruit aankomende personen en goederen in quarantaine geplaatst.

In september 1832 stuurt de Generale staf aan militair onder - intendanten bij de verschillende divisies van het leger '*Voorschriften ten opzichte van de voorlopige behandeling der Cholera zieken*'. Daarin bepleit de legerleiding het bevorderen van zweten als heilzaam. Daartoe legt men "*de zieke dadelijk te bed, tusschen meerdere wolle dekens, en zoo deze niet genoegzaam voorhanden zijn gebruike men kledingstukken of al wat tot dekking dienen kan. Men verwarme dadelijk het bed, door kruiken of flesschen, met warm water, of zakken met warme as, warm zand of haver, op verschillende plaatsen in het bed te liggen. Men geve warme dranken, camillen of vlier, thee of slechts ordinaire zwarte thee, en zoo niet aanwezig is, enkel warm water wijders warme pappen, van brood of meel, aangemengt met mostert en azijn, de buik, aan beenen en aan de voeten gelegd. Ook kunnen wrijvingen (zonder de zieke te ontbloten) over het ge-*

heele lichaam met wolle lappen gedoopt in warme brandewijn, jenever of azijn, wat met hiervan het spoedigst bij de hand heeft, gedaan worden. Hiermede aanhouden voortgaande zal men de komst van den dokter afwachten, die immer en in allen geval, ten spoedigste moet geroepen worden."

Van overheidswege worden er allerlei bepalingen uitgevaardigd met als doel de ziekte zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Met niet al te veel succes. Zo vaardigt de Brabants gouverneur Van den Bogaerde van ter Brugge een verbod uit op het consumeren van onrijp fruit. Gewaarschuwd wordt in het bijzonder voor groen geplukte of onrijpe kruisbessen. Overtreding van het verbod wordt bestraft met een boete. In dezelfde categorie van curieuze middelen valt bijvoorbeeld het zuiveren van bedorven lucht met teertonnen.

Registratie sterfte in gemeente Oirschot

Halverwege september 1832 verzoekt de luitenant-generaal de burgemeester van Oirschot om de lokale school in te richten voor "*cholera-kranken.*" Een dag later is men genoodzaakt zieken uit het kamp over te plaatsen.

Bij deze cholera uitbraak is uitzonderlijk de sterfte onder de burgerbevolking in de periode 1831-1834. Vooral die van 1831, met 135 sterfgevallen, geeft een oversterfte van 40% boven het gemiddelde. Onder de burgers vallen tientallen extra doden, onder de militairen verblijvend in het cholera hospitaal Oirschot een zestiental.

Registratie sterfte in gemeente Oostelbeers

In Oostelbeers is er in de jaren 1831-1839 sprake van 23 sterfgevallen die direct betrekking hebben op militairen. Daarvan overlijden er negen in kantonnement (inkwartiering), waaronder vier kinderen, en 14 in het kamp, waarvan een vrouw. In het kamp zijn daarmee in totaal 13 militairen overleden.

Jaar	Kamp		Kantonnement	
	man	vrouw	man	Kind
1831			2	2
1832	5		1	
1833	4			
1834	4	1		1
1835				
1836			1	
1837				1
1838			1	
1939				
totaal	13	1	5	4

De eerste die in de Beerzen geregistreerd staat als gestorven in het kamp in Oostelbeers bij Oirschot, is Fokke Visser, 39 jaar oud, overleden 26 juni 1832. Hij was schutter bij de 1^e afdeling van het 1^e bataljon Vriesche Schutterij.

Exact een maand later volgt Jacob Thomas geboren 'op' de Helder in dienst als flanker bij de 17^e afdeling infanterie. Dan volgen drie schutters van het 2^e bataljon van de mobiele schutterij van Utrecht; op 30 en 31 augustus en op 3 september. Interessant zijn de in het sterfregister ingeschreven vonnissen van overlijden in het kamp op 1 respectievelijk 3 september 1832 van Albert Willems (1791) en Glacitus Schonenberger (1780), beide hospitaal soldaten.

Nu wordt de doodsoorzaak niet geregistreerd in deze tijd, maar in de kranten verschijnen zeer frequent berichten over overlijdens en genezingen. Op 14 september 1832 geeft de Groningse Courant een in Den Bosch afgegeven bericht van 9 september weer, waarin staat: *"tijdens de troepen van de 3^{de} divisie te Oirschot (1*) zijn gekampeerd geweest, heeft zich de cholera onder dezelve vertoond, doch in eene geringe mate. Het aantal der overledenen gaat dat van vijf niet te boven, en tot dus verre is de kwaal niet verder verbreid."* Dat komt aardig overeen met de genoemde gegevens uit de bevolkingsstatistieken van de gemeente Oostelbeers.

In 1833 en 1834 lijkt het weer raak met elk jaar vier doden. In 1834 bemoeit de medische staf van het kamp zich met het doen van aangifte van sterfte. Op 23 juni doet apotheker Louis Salomon Jacobson aangifte van overlijden van tamboer Lambertus Arends. Op 3 augustus doen de hospitaal-soldaten bij de ambulance Conradus Smits en Joan Gottfried Kohsack aangifte van overlijden van geweermaker Renier Follenaar. Op 17 augustus melden zich twee bij de ambulance gedetacheerden om het overlijden van een schutter van de 1^{ste} batterij, tweede afdeling Vriesche Schutterij te laten registreren. Op 30 augustus hetzelfde verhaal, nu gaat het om korporaal Broeren Aarts van de 17^{de} afdeling infanterie.

Onduidelijk is of in 1833 en 1834 er opnieuw sprake is van sterfgevallen als gevolg van cholera. Evengoed kan er (eveneens) sprake geweest zijn van een andere ziekte, maar cholera heerste wel en is dus een goede kandidaat ter verklaring. Hoe dan ook kan onderbouwd worden dat alles bij elkaar genomen er in drie jaar minimaal 5 en maximaal 15 sterfgevallen van cholera zijn geweest in het kamp Oostelbeers.

Het moge daarmee duidelijk zijn dat het kampleven niet voor iedereen als verkeren in de gezonde buitenlucht werd beleefd. Ook buiten het kamp was men allesbehalve veilig: zowel onder de burgerbevolking als onder de militairen vielen doden. Diarree, ontlasting en braaksel zullen op plaatsen waar veel mensen op niet altijd even hygiënische wijze samen verbleven hun besmettende uitwerking niet gemist hebben.

Tot slot

Cholera is een ziekte nauw gerelateerd aan een slechte watervoorziening, iets waar Brabant met zijn putwater gefilterd door lagen van zand vrijwel van gevrijwaard was. Hoewel berichtgeving hierover ontbreekt, moet gevreesd worden dat ook van verlos terugkerende of door Brabant zwervende ingekwartierde militairen wel eens een stevige bijdrage kunnen hebben geleverd aan de verspreiding van de ziekte over Brabant. Daar komt nog eens bij dat door inkwartiering van tienduizenden extra mensen in Brabant het totaal aantal mensen in onze streek toenam en daarmee evenredig de behoefte aan voedsel. Veelal gaat het dan om (periodiek) meerdere

militairen per adres.

Aan de vraag naar voedsel zal de Brabander, en in het bijzonder de Kempenaar, niet altijd even gemakkelijk hebben kunnen voldoen. De kleine boerenbedrijfjes op de hoge schrale zandgronden waren tot en met de eerste helft van de 19^e eeuw nog grotendeels zelfverzorgend en het geproduceerde voedsel werd gebruikt door mens en dier. Een en ander zal verstoring hebben gewerkt op het levensonderhoud in die zin dat, eenmaal de eigen voorraad verteerd, levensmiddelen (relatief duur), aangekocht moest worden.



Monumentje Westelbeers

In dit licht moet ook gezien worden het schrijven in december 1831 van de burgemeester van Oostelbeers aan de gouverneur van de Koning in Noord-Brabant en de commissaris van het district Oirschot waarin deze zijn vrees uitspreekt van de gevolgen van de te zwaar ervaren inkwartiering tot in de meest verre gehuchten als Westelbeers waar dan onlangs nog een hele compagnie (2*) verbleef en vervolgens een detachement van 60 man.

Men kent slechts kleine boeren met 7 of 8 kleine runderen "*daar bij 5, 7 of meerdere klijne kinderen, gekleed met wijnige klederen – wat moet dat van toch de gevolgen zijn*". Rond Kerstmis is men gewoonlijk door de voorraad van het belangrijkste voedsel, de aardappel, heen. Vervolgens is men toegewezen op het mindere voedsel. De heersende ziekten, gevoegd bij kou en een huis vol militairen, maken dat veel mensen en kinderen gebrek aan voedsel zullen hebben en zullen sterven. Met de betaling van de vergoeding, voor de inkwartiering van de militairen, nam men het ook niet zo nauw; deze werd maar gedeeltelijk of soms helemaal niet betaald.

1* foutief moet 'Oostelbeers bij Oirschot' zijn.

2* van de ingekwartierde Groningse Jagers die toen bij de kapel aldaar een gedenkzuil oprichtten voor hun commandant Coenraad van Valkenburg die op 11 augustus 1831 in de 'Slag bij Boutersem' sneuvelde. De heemkundekring Den Beerschen Aard heeft hier in 2016 een replica van de zuil geplaatst.

Bart Beex, publiceerde de uitgebreide versie van "Cholera in kamp Oostelbeers bij Oirschot" in het heemkundeblad van "De Acht Zaligheden" in september 2015.

Gegevens uit: 'Het legerkamp bij Oirschot 1832-1834', Kikkert 'Berichten van de Tiendaagse Veldtocht' en Cannegieter 'De Tiendaagsche Veldtogt'.

Herdenkingsbankje Brabantse burgemeesters

Bij het provinciehuis in Den Bosch is op 16 september jl. een bijzonder bankje onthuld. Het is een plek om stil te staan bij de twaalf Brabantse burgemeesters die zich hebben verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen de Duitse bezetter. Elf van hen moesten dit met de dood bekopen.



Bankje met de namen van de omgekomen burgemeesters

Onder hen waren ook de broers Jan en Piet Smulders. Maar liefst 135 jaar werd Oost-, West- en Middelbeers bestuurd door een lid van de familie Smulders.

In oorlogstijd was Jan burgemeester in de Beerzen en broer Piet in Someren.



Ter nagedachtenis aan deze 12 burgemeesters is in de Vlindertuin van het Provinciehuis door Commissaris van de Koning Wim van de Donk een passend monument onthuld. Het is een bankje, een combinatie van beton en hout, ontworpen en gemaakt door Kluijtmans Natuursteen met medewerking van de Stichting Brabants Landschap.

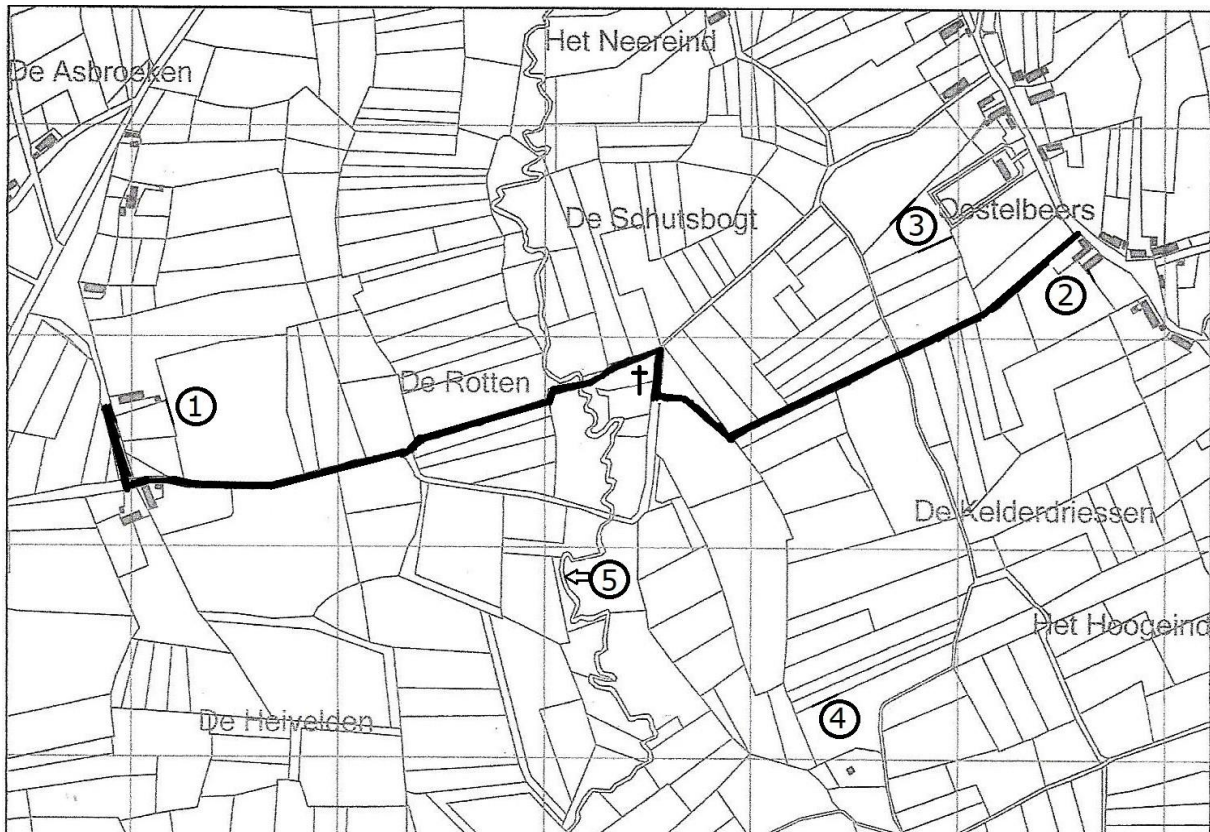
Onder de vele genodigden was ook de zoon van Jan Smulders bij deze onthulling aanwezig.

Maria van der Heugten 1821-1845

Bestudering van het Beers verleden brengt dikwijls opvallende, merkwaardige en leuke voorvallen aan het licht. Soms ook ervaren we dat vroeger ook trieste, schaamtevolle daden hebben plaatsgevonden.

Ook die overleveringen willen we met de nodige eerbied en piëteit delen met onze tijdgenoten.

Zo stotten wij meermalen op verhalen over een houten kruis dat gestaan heeft bij de brug over de Kleine Beerze, bij de molen aan de Hertog Janstraat en Beek en Bosch.



De Beerzen, situatie ongeveer 1845

1. Woning van Wilbord Deenen (Kosterstraat)
 2. Woning van Johannes Deenen
 3. Pastorie Oostelbeers (Kerkstraat)
 4. Oude Toren
 5. De stroom (Aa of de Beerze)
- † Plaats van het misdrijf

17 MEI 1845

Het is zaterdag half zes als Maria van der Heugten op pad gaat. Zij is 24 jaar oud, en de dochter van Henricus van der Heugten, die kleermaker is aan het Voorteind in Middelbeers.

Als ze de boerderij van Wilbord Deenen, waar ze dienstbode is, verlaat, heeft ze haar nieuwe voorschoot al aan en is volgens sommigen "met goud omhangen". De zondag lokt ...

Ze gaat op weg naar Oostelbeers. Daar zal ze een schotel boter brengen naar Johannes Deenen, de smid, de broer van haar baas. Die heeft zijn werkplaats in Middelbeers, bij bakker Tooten, op het Kuikseind, en zijn vrouw zorgt voor de winkel aan de Straat in Oostelbeers.

Als Maria de stroom, bij Kobus Meesters stuk land, heeft overgestoken, bereikt ze, tussen een paar landerijen door, haar bestemming. Hier wordt ze door Maria Anna Hogers, de vrouw van Johannes begroet en geholpen. Nadat ze de boter heeft afgegeven, doet Maria nog enkele boodschappen: een pond rijst, een pond grof en een half pond fijn zout, anderhalf ons gemalen en een ons siroop koffie onder elkaar gemengd en een paar bosjes zwavelstokjes. Ze heeft kennelijk wat haast, want volgens Maria Anna Hogers, wacht ze niet op het wisselgeld, en gaat ze op weg, terug naar Middelbeers.

ONTDEKKING

Diezelfde middag gaat Francis Willem van der Zanden, 68 jaar, uit Oirschot naar Middelbeers, om voor slager Princé bestelde vleeswaren naar brouwer van Heuven (*Heuvelmans?*) te brengen. Op de terug weg ziet hij in de struiken, net over de stroom, een vrouwspersoon liggen, geheel ontkleed.

Hij denkt bij zich zelf, dat mens is zat of zot. Omdat hij niet goed weet wat te doen, loopt hij het pad weer af om te kijken of hij iemand kan roepen. Een eindje verder, op de akker, ziet hij twee personen: Johanna Kroot, weduwe van J. Hems, en haar oom Cornelis Vennix die daar zijn om "de rog te bezien".

Vennix ziet dat Francis van der Zanden hen wenkt en roept.

Als hij dichterbij komt vertelt Van der Zande dat hij "een aardig geval" heeft. Er ligt namelijk een jong meisje naakt in de struiken, maar hij weet niet of ze nog leeft. Samen gaan ze kijken en zien ongeveer drie meter van het voetpad in "de bussel van Kobus Meesters" in een eiken bosje het meisje liggen. Haar keel is doorgesneden en haar hoofd is nog warm. Cornelis Vennix ziet meteen dat het Maria van der Heugten is, de werkbode van Wilbord Deenen.

Hevig ontsteld haasten de twee zich naar burgemeester Egidius Smulders, die net een paar maanden die functie uitoefent. Ze brengen hem verslag uit van wat ze hebben meegemaakt.

De burgemeester neemt onmiddellijk contact op met de Marechaussee te Oirschot en de justitiële autoriteiten in Eindhoven.

Dan begint een intensieve speurtocht naar de ware toedracht van het gebeurde en naar de dader.

ONDERZOEK

Op de 18^e en 19^e stellen onder andere rechter commissaris Mr. G.F. Schietbaan, Substituut Officier hij de Arrondissementsrechtbank in Eindhoven, Jhr. Mr. J.B. Baron van Hugenpoth, ter plaatse een onderzoek in, en worden diverse personen aan een verhoor onderworpen.

Onder hen Maria Dirken, 14 jaar, dochter van Peter Dirken te Westelbeers. Zij was tot half maart ook in dienst bij Wilbord Deenen. Van haar komen ze te weten dat dat Maria van der Heugten nog onlangs verkering had gehad met Dorus, knecht bij Jacobus Tasset in Vesseem, en met een zekere Jan, die nu in Boxtel woont.

Maar over de dader blijft men in het duister tasten.

Op 18 mei vindt men de kleren van Maria. Die worden ontdekt op 200 passen van de plaats waar het dode lichaam was aangetroffen, in een kuiltje toegedekt met gras en bladeren.

Jan de Laat vindt op 27 mei de tinnen schotel, waarop de boter heeft gelegen die Maria heeft weggebracht. Die was gemerkt met de letters I.D.. Maar Wilbord Deenen verklaart de schotel niet te herkennen.

Houtkappers ontdekken ongeveer een jaar later, op 27 februari 1846, op 300 passen van de plaats van de misdaad, richting de watermolen, onder de heide verstopt, een blauwe manskiel en een linnen sloof.

ARRESTATIES

Op 23 mei wordt A.J. landbouwer uit Moergestel gearresteerd. Hij wordt echter al vlug weer vrijgelaten.

Daarna wordt Wilbord Deenen, de baas van Maria verdacht en op 18 juli gearresteerd, maar ook hij wordt na tien dagen van vervolging ontslagen.

De geruchtenmolen begint in het dorp volop te draaien, en de beschuldigingen ketsen heen en weer. In het huis van Wilbord Deenen zou een pakje bebloede kleren zijn gevonden, en in de krant kon men lezen, dat uit de lijkschouwing gebleken was, dat Maria van der Heugten op het moment dat zij vermoord werd in verwachting was van een tweeling.

Tot een oplossing van dit misdrijf komt men niet.

Op 7 december 1846 schrijft de burgemeester aan de Gedeputeerde Staten van Noord Brabant dat er geen nieuw lid van het Armbestuur is benoemd, omdat Wilbord Deenen "*zijn woonplaats elders heeft genomen*". Hij verhuist dan van Middelbeers naar Oostelbeers en gaat wonen bij zijn broer Johannes, waar hij als bouwmaneknecht de rest van zijn leven zal doorbrengen. Op 28 januari 1886 overlijdt hij, 84 jaar oud.

MEDELEVEN

Op de plaats waar Maria om het leven kwam, wordt door de meelevende dorpsgenoten een houten kruis geplaatst.

In "Geschiedenis van Oerle", opgesteld door C. Rijken en bewerkt en uitgegeven door J.F.C. Bijnen, lezen we op bladzijde 41 daarover meer.

Het kruis dat daar stond bevat in de jaren 1934-1938 het volgende opschrift:

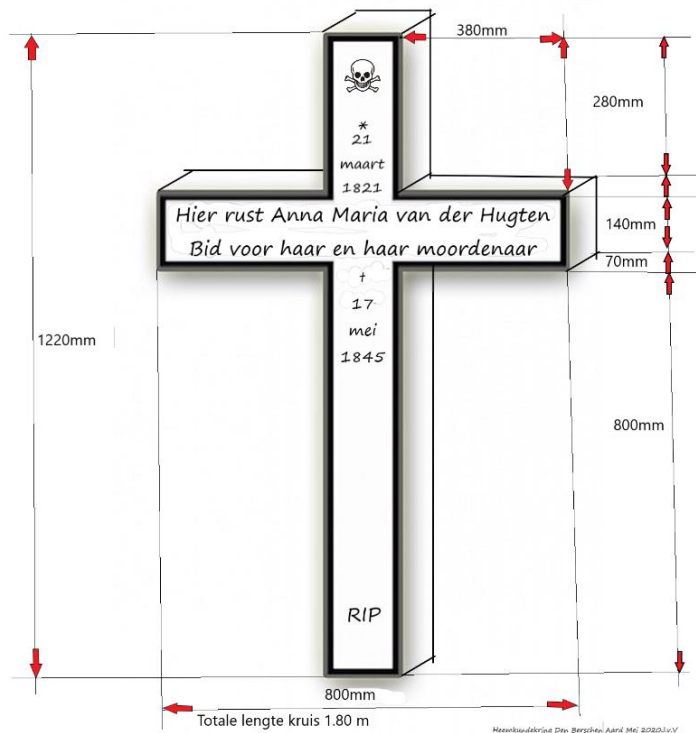
*HIER IS VERMOORD
MARIA V.D. HUGTEN
DEN 17 MEI 1845
OUD 24 JAREN
BID VOOR DE ZIEL VAN HAAR
EN VOOR DEN MOORDENAAR*

Op de kop van het kruis boven de dwarsbalk staat een doodshoofd met onderschrift:

P.Y.S. D E.R. W.E.L. O.P

Vermoedelijk heeft men later dit kruis, dat wellicht vervallen of vergaan was, vervangen door een ander. Mogelijk het houten kruis dat op haar graf heeft gestaan, waarop stond:

*Hier rust Maria van der Hugten
21-3-1821
17-5-1845
Bid voor haar en haar moordenaar*



Tekening van het te plaatsen kruis

Ter herinnering aan Maria van der Heugten en aan hetgeen haar is overkomen, zet de CHI werkgroep van de Heemkundekring "Den Beerschen Aard", in het voorjaar van 2021 een nieuw herdenkingskruis, met dezelfde tekst op nagenoeg dezelfde plaats, in de "bussels van Kobus Meesters."

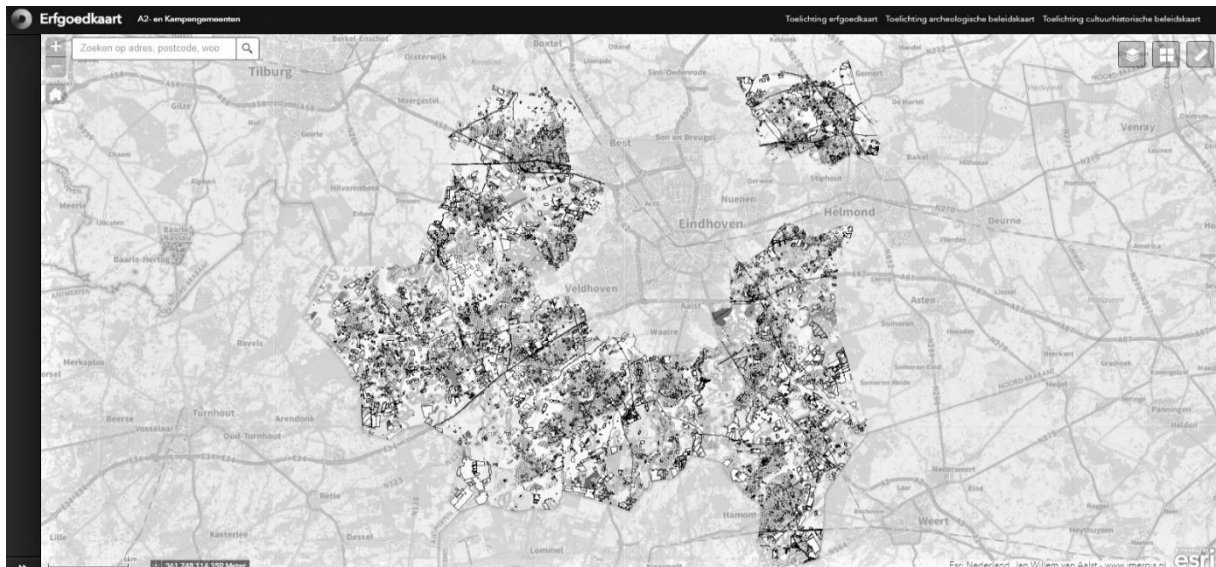
Jos van Gils

Met dank aan Werkgroep Land
Oud Archief Oost-, West- en Middelbeers, 1811-1941,
no. 10, Correspondentie 1838-1844
no. 11, Correspondentie 1845-1853
no. 206 Correspondentieboek 1833-1845
no. 218 Proces verbaal 1835-1879.
Archief Provinciaal Bestuur 1814-1920, no. 1123 en 1127
Diverse regionale en landelijke dagbladen.
Geschiedenis van Oerle door C. Rijken, bewerkt en uitgegeven door
J.F.C.M. Bijnen, blz 41.

Bescherming van het cultureel erfgoed

Sinds 2011 is de erfgoedkaart die door SRE Milieudienst – inmiddels Omgevingsdienst Zuidoost Brabant geheten – voor de Kempengemeenten, waaronder Oirschot, is gemaakt via internet te raadplegen. In deze erfgoedkaart zijn zowel de archeologische waarden en verwachtingen als de cultuurhistorische waarden opgenomen. In De Berse nummer 2 van de 26^e jaargang in 2016 (blz. 9 Gebruik van de erfgoedkaart) en nummer 1 van jaargang 27 in 2017 (blz 17, Update) hebben wij al uiteengezet hoe u de erfgoedkaart kunt gebruiken. Hieronder een korte 'herhaling' die ook zinvol is omdat sindsdien wat zaken gewijzigd zijn.

U kunt de kaart openen met de link <https://odzob.nl/kaarten> en krijgt dan de beschikbare kaarten van de fysieke leefomgeving te zien, waaronder die van 'Erfgoed en archeologie'. Over deze kaart gaat dit artikel. U kunt ook rechtstreeks naar deze kaart door <https://odzob.nl/kaarten-erfgoed-archeologie> in te toetsen. Nadat u in het welkomstvenster op OK hebt geklikt krijgt u het volgende scherm te zien, het betreffende grondgebied:



U zult steeds lezen dat het om de A2- en Kempengemeenten gaat, maar inmiddels is ook Laarbeek (rechtsboven) op de kaart opgenomen. Verder is de indeling van het scherm ten opzichte van 2017 wat gewijzigd. In het kort een uitleg over de werking van de erfgoedkaart:

Links boven in het scherm: met de plus en min kunt u op de kaart in- en uitzoomen en met een klik op het huisje komt de standaard grootte weer terug. Naast het plusteken vindt u de zoek-optie.

Rechts boven in het scherm van de kaart staan 3 symbolen:



Kaartlagen; klikt u op dit symbool, dan krijgt u de operationele lagen te zien zoals het fysisch landschap dat standaard is ingesteld bij het openen van de erfgoedkaart. Hier staan 9 andere kaartlagen die u kunt aanklikken. Door op het driehoekje vóór de kaartnaam te klikken kunt u verder gedetailleerde informatie op de kaart zichtbaar maken door het betreffende item aan te klikken. Bijvoorbeeld op de Cultuurhistorische beleidskaart categorie 1: beschermde cultuurhistorische monumenten.



Basiskaart galerij. Als u op dit symbool klikt kunt u kiezen uit 16 verschillende kaartlagen. Kaarten uit verschillende periodes tussen 1815 en 2001, maar ook de luchtfoto, de stratenkaart of de kadastrale kaart staan in de galerij. Sommige kaarten geven alleen beeld als ze voldoende in- of uitgezoomd zijn, bijvoorbeeld de kadastrale kaart. Door de verschillende kaarten van één gebied te bekijken kunt u de ontwikkeling van dat gebied goed volgen.



Meting. Deze functie geeft u de mogelijkheid om oppervlakte of afstand te meten, maar ook om van een bepaalde locatie de breedte- en lengtegraad op te vragen. De oppervlakte kan vermeld worden in vierkante (kilo)meters, maar ook in hectaren.

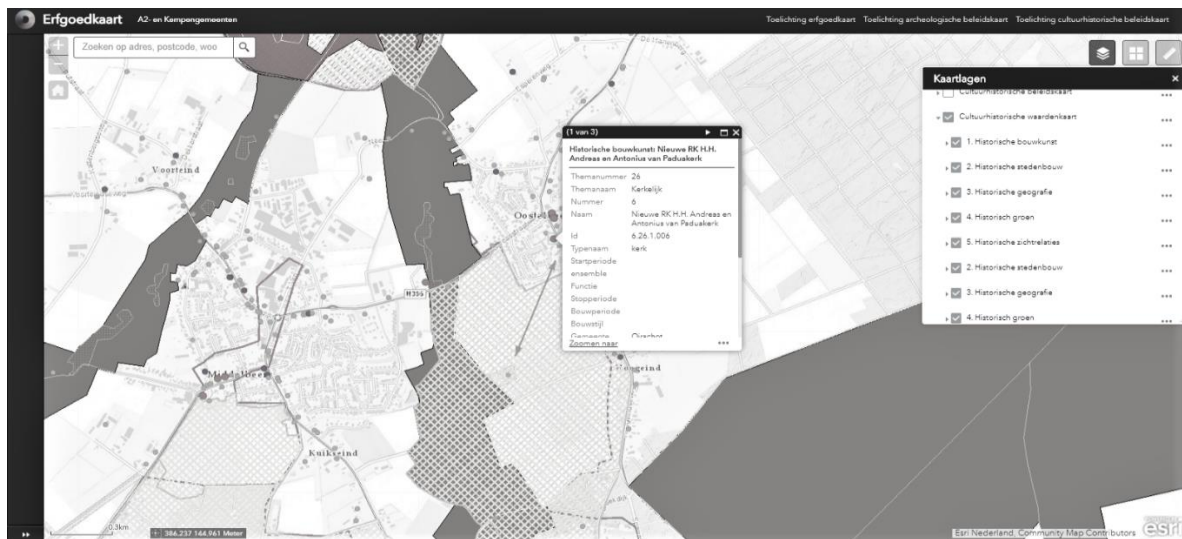
Tenslotte staan boven de kaart in de zwarte balk rechts 3 toelichtingen vermeld:

- Toelichting erfgoedkaart
- Toelichting archeologische beleidskaart
- Toelichting cultuurhistorische beleidskaart

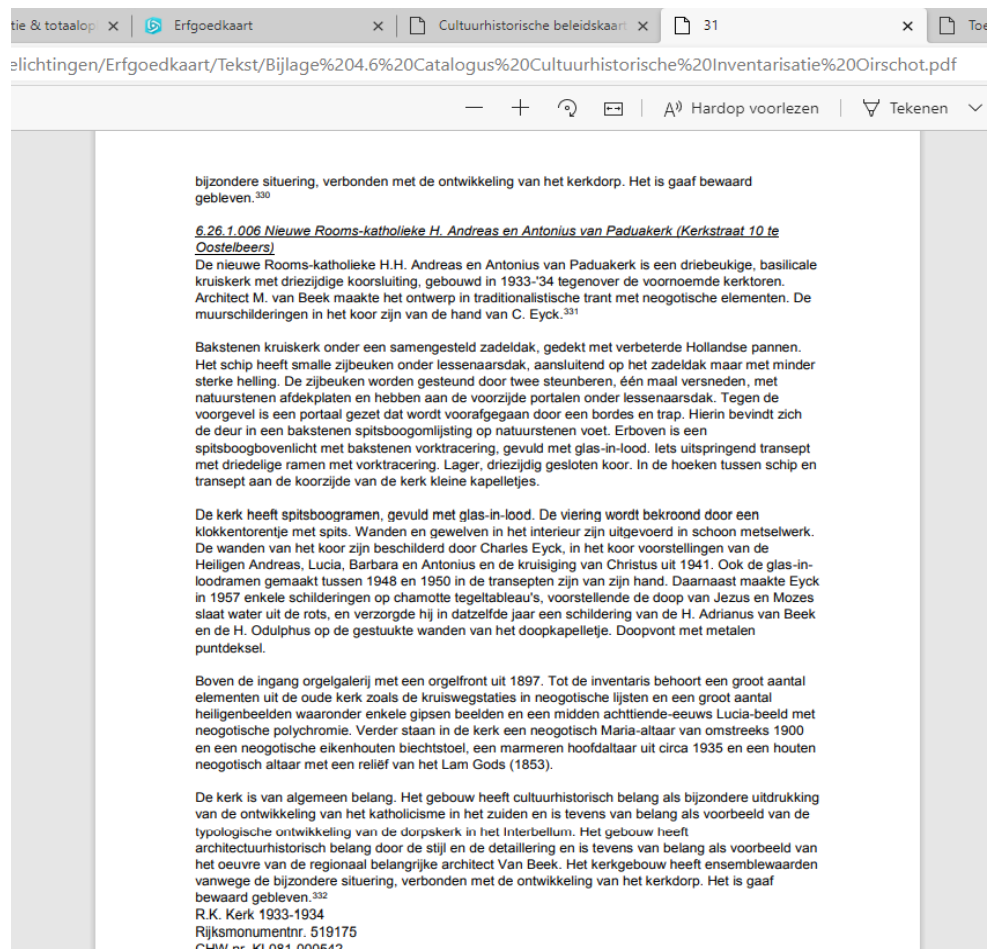
Door op deze toelichtingen te klikken opent u een nieuw venster waarin veel informatie te vinden is over de totstandkoming van de erfgoedkaart. In de toelichting op de erfgoedkaart is de ontstaansgeschiedenis van de Kempen uitvoerig beschreven op allerlei gebied onder de hoofdthema's 'de basis van het landschap' en 'de beschrijving van de regionale bewoningsgeschiedenis' van 300.000 jaar voor Christus tot 1960 (na Christus). Ook vindt u in de toelichting op de erfgoedkaart het document 'Catalogus Cultuurhistorische Inventarisatie Erfgoedkaart Oirschot', versie 2020.

In deze catalogus worden de resultaten van de inventarisatie van de erfgoedkaart van Oirschot beschreven. De erfgoedkaart is een GIS-kaart met een groot aantal lagen, die grofweg zijn ingedeeld naar landschap, historie en archeologie. Binnen deze hoofdindeling zijn de geïnventariseerde gegevens verder onderverdeeld naar thema en naar type gebied of object (ofwel subthema genoemd). Bij ieder thema en subthema wordt een korte toelichting gegeven. Daarop volgt de inventarisatie van objecten en gebieden, geordend per thema en subthema. Elk object of gebied bezit een eigen "Uniek nummer" dat als volgt is opgebouwd: gemeentenummer.themanummer.subthemanummer.volgnummer (bijv. 1.14.4.085).

Met deze kennis op zak gaan we terug naar de erfgoedkaart. We kiezen in de kaartlagen voor de cultuurhistorische waardenkaart en openen ook de 7 onderliggende lagen door deze eveneens aan te klikken. U kunt in de kaart op het scherm op een willekeurig punt klikken om informatie op te vragen die over dat punt bekend is. In onderstaande kaart (Figuur 1) is dat gedaan voor de kerk in Oostelbeers. Onder Id in het venster dat geopend wordt vindt u het unieke nummer dat bij dit object – de kerk – hoort: 6.26.1.006. Dit nummer correspondeert met de beschrijving van de kerk in de catalogus. De print van het scherm vindt op de volgende pagina onder de bijbehorende kaart (Figuur 2).



Figuur 1: scherm van de cultuurhistorische waardenkaart



Figuur 2: beschrijving van de Kerk in Oostelbeers in de catalogus

Op deze manier kunt u veel informatie in de erfgoedkaart vinden en in de catalogus de uitgebreidere bijbehorende beschrijving.

Doel van de erfgoedkaart is om het erfgoed een betere bescherming te kunnen geven via gemeentelijke bestemmingsplannen en/of verordeningen, zoals in de Monumentenwet staat omschreven. Bij de inventarisatie zijn niet alleen de nog zichtbare overblijfselen uit het verleden opgenomen, maar wordt vooral ook een overzicht van voormalige elementen en structuren met hun landschapsgenetische context, ongeacht de mate waarin deze nu

aan de oppervlakte nog zichtbaar zijn, meegenomen. Om de relaties tussen de fysieke ruimte en hetgeen in de loop van de eeuwen door de mens tot stand is gebracht te begrijpen, is verder een analyse gemaakt van zowel fysieke (reliëf en bodem) als antropogene (grondgebruik, bewoning, parcelering) landschapscomponenten en hun samenhang. Dit biedt de mogelijkheid om gericht archeologische waarden te beschermen, maar ook om de planvorming te adviseren over het bewaren en eventueel herstellen van cultuurhistorische waarden. Daarbij moet niet alleen gedacht worden aan stedenbouwkundige plannen, maar ook aan de planning rond landinrichting, natuurbeheer en natuurbouw.

De gemeente Oirschot wil, in samenwerking met partijen als de heemkunde-verenigingen in de gemeente en onder leiding van regionaal archeoloog Ria Berkvens, die ook projectleider was bij de vervaardiging van de erfgoedkaart, de cultuurhistorische waardenkaart actualiseren. Aan ook onze heemkundekring is daarom de vraag gesteld of we zaken op de cultuurhistorische waardenkaart missen die daardoor niet de aandacht en uiteindelijk de bescherming krijgen die ze wel nodig hebben. Ook is het mogelijk dat er nu zaken in staan die inmiddels verdwenen zijn. Dat zou bijvoorbeeld een gesloopte boerderij kunnen zijn.

Naast de waardenkaart is er ook de beleidskaart. Wat is het verschil?

Cultuurhistorische waardenkaart: Hierop zijn de punten, lijnen en vlakken aangegeven die een hoge tot zeer hoge cultuurhistorische waarde bezitten, alsook de wettelijk beschermde monumenten. Hiervoor is zoveel mogelijk uitputtend geïnventariseerd wat er aan cultuurhistorie bekend is uit de Kempen. Aan de hand van deze inventarisatie is een veldtoets uitgevoerd waarbij gerezen vragen zijn onderzocht en eventueel opgelost.

Cultuurhistorische beleidskaart: Deze is afgeleid van de cultuurhistorische waardenkaart, en geeft de ruimtelijke grondslag voor het beleid op het gebied van cultuurhistorie en monumenten. De cultuurhistorische beleidskaart geeft aan welke gebieden in een bestemmingsplan de (dubbel)bestemming cultuurhistorie (zouden) moeten krijgen. Deze gebieden zijn onderscheiden in objecten en gebieden, waar een op onderdelen verschillend beleid kan worden gehanteerd.

Op de cultuurhistorische waardenkaart zijn de in de gemeente aanwezige cultuurhistorische waarden van lokaal en bovenlokaal belang aangegeven met betrekking tot het bouwkundig erfgoed, het historisch-geografisch erfgoed en de historische groenwaarden. Er is onderscheid gemaakt in:

- 1) Historische bouwkunst
- 2) Historische stedenbouw
- 3) Historische geografie
- 4) Historisch groen
- 5) Historische zichtrelaties
- 6) Aardkundige waardevolle gebieden
- 7) Cultuurhistorische ensembles

Door bescherming van deze cultuurhistorische waarden blijven er mogelijkheden bestaan om hier in de toekomst wat meer mee te doen dan ze

alleen maar te beschermen

Hieronder staat in tabelvorm in het kort een aanzet van de verschillende ontwikkelings-mogelijkheden op het gebied van erfgoed in Oirschot. Doel hiervan is om inzicht te geven aan de gemeente van de verschillende kansen die er binnen de gemeente liggen met betrekking tot het verbeelden en ontwikkelen van cultureel erfgoed maar ook het behoud en beheer van waardevol erfgoed.

<p>Gebied en ruimtelijke karakteristiek:</p> <ul style="list-style-type: none">• Levend openlucht museum. Door een bijzonder loop in haar geschiedenis miste Oirschot de aansluiting met de Moderne Tijd. Hierdoor werd als het ware een stolp over Oirschot geplaatst en bleef buitengewoon veel cultureel erfgoed behouden.• Religieus centrum. Veel religieus erfgoed in Oirschot (veel kapellen, klooster, gasthuizen, immaterieel erfgoed).• Landgoederen (Ten Berg, Bijsterveld, Koolmond, Baest, Heerenbeek, 's Heerenvijvers) met landhuizen en groen erfgoed (tuin & park).• Oud wegenpatroon.• Oude historische nederzettingen en boerderijen. Veel gebouwd erfgoed is bewaard gebleven (464 woonhuizen, 485 boerderijen en ongeveer 100 historische panden met andere functies).• Monument in het groen. Veel landschappelijk erfgoed (bolle akkers, heidegebieden, akkercomplexen, heidegebied, beemdgronden).• Oude verkavelingstructuren (Mortelen/Heerenbeek/Baest).• Samenhang nederzettingen-akkers; vooral aan de westzijde nog zeer gaaf aanwezig, een situatie die uniek voor Noord-Brabant wordt genoemd.• Archeologische Steentijd vindplaatsen.• Aardkundige waarden: intacte overgang van beekdal, naar esdek en vervolgens stuifzandgebied.	<p>Ontwikkelingsrichting:</p> <ul style="list-style-type: none">• Beleefbaar maken religieus erfgoed.• Erfgoedroutes met veel bezienswaardigheden (gebouwd erfgoed, groen erfgoed) in een pittoreske omgeving.• Behoud en herstel van oud wegenpatroon; laanbeplanting en hakhoutwallen reconstrueren ter versterking oude wegen en historische groenstructuren.• Behoud en beheer historische panden en nederzettingen.• Herstel verdwenen landschapselementen (bv. steilranden, houtwallen).• Behoud en beheer kenmerkende samenhang.• Herstel of beleefbare maken van schansen en schietbergen.• De geschiedenis van het oude Oostelbeers beleefbaar maken door infoborden ter plaatse, maar ook bijvoorbeeld reconstructie van middeleeuws dorp en reenactment (= het naspelen of uitbeelden van historische gebeurtenissen, meestal op de plaats waar deze oorspronkelijk plaatsvonden).
--	---

Waarmee kunt u ons van dienst zijn?

Het voert te ver om u te vragen de gehele erfgoedkaart door te pluizen en vervolgens te noteren wat u mist of wat volgens u niet klopt. Dat mag wel, natuurlijk, maar het is beter te vragen om na te gaan of voor u belangrijke waarden wel of juist niet opgenomen zijn op de cultuurhistorische waardenkaart. Hierbij kunt u zich dus toespitsen op uw eigen beleving en kennis van zaken in uw directe nabijheid. U mag uw bijdrage dan doorgeven in een mail naar land@denbeerschenaard.nl. Eventuele vragen kunt u daar ook kwijt.

Peter van Gerven, werkgroep Land.

Onthulling monolieten

Het grootse kunstwerk 'Unie van Haaren' van Jo Gijsen is 18 september 2020 onthuld door wethouder Piet Machiels en de weduwe van Jo Gijsen, Marian. Onder de vele aanwezigen waren ook de kinderen en kleinkinderen van Jo, wethouder Verschuieren van de gemeente Haaren, het bestuur van Heemkundekring "Den Beerschen Aard" en natuurlijk de leden van de werkgroep CHI die het project samen met Frans Liebrechts gerealiseerd hebben.



De onthulling door Marian Gijsen en Piet Machiels

Vernietigen.

De stenen stonden vorig jaar nog als symbool voor de 4 kernen op het Mgr. Bekkersplein in Haaren. Gezien de gemeente in 2021 opgesplitst wordt, het plein een nieuwe inrichting krijgt en er geen herbestemming gevonden kon worden werd het kunstwerk overbodig. Hierdoor zat de gemeente Haaren met het kunstwerk in z'n maag en wist niet wat ze er mee moesten aanvangen. Er werd al gesproken om het maar te vernietigen in een puinbreker.

Gered

Toen de leden van de CHI werkgroep, die al zo'n 30 stuks kunstwerken van Jo in de Beerzen hadden geplaatst, dit via Jo hoorden kwamen ze direct in actie. Met de uitleg aan de gemeente Haaren, dat Jo van 1967 tot 1982 in de Beerzen had gewoond en gewerkt en er al diverse werken van Jo in de Beerzen waren herplaatst, kwam men snel tot een oplossing. De werkgroep regelde, in 2019, samen met Frans het verwijderen van de stenen, wat nogal wat voeten in de aarde had. De 3 "klein stenen" lieten zich zonder problemen verwijderen en op 2 ingehuurd diepladers afvoeren naar de tijdelijke opslag aan het Kuikseind in Middelbeers. De grootste steen, gewicht zo'n zestien ton, zat echter zo vast dat er een vijftigtonskraan aan te pas moest komen om deze los te krijgen. Eenmaal los werd deze op een dieplader, van een plaatselijke transporteur, naar Middelbeers vervoerd waar hij op diens werf tijdelijk werden opgeslagen.

Bij het transport van Haaren naar Middelbeers scheurde de grootste steen over de lengte, dit door de bootgaten die er boven in zaten waar in de loop der jaren water in liep. In de winter bevroor dit water en bij het ontdooien zette deze uit wat de steen onder druk zette waardoor deze is gescheurd. Nadat deze steen, die in een hal was opgeslagen, goed was gedroogd kon deze zuiver gemaakt en gerepareerd worden waarbij de boorgaten goed werden dicht gemaakt om problemen in de toekomst te voorkomen.

Plaatsing

Begin 2020 werden de monolieten geplaatst in de door de Beerzenaren genoemde Grembocht aan de Kuikseindseweg. Hiervoor moest een betonnen plaat gestort worden waar de stenen op gezet konden worden. Verder werd het plantsoen geëgaliseerd en van een laag boomschorssnippen voorzien. De onthulling zou op 27 maart plaatsvinden maar Covid-19 strooide roet in het eten, en moest uitgesteld worden.

De gemeente Haaren stelde een bedrag beschikbaar voor verwijdering, transport en herplaatsing van de beelden. Ook de gemeente Oirschot liet zich niet onbetuigd en droeg bij waar nodig alsmede een plaatselijke transporteur, een metaalbedrijf en een graveerbedrijf die door het leveren van materieel, materialen en/of diensten het project ondersteunden.

Marian Gijsen

Jo betrok me diverse keren bij zijn werk, zo ook hoe de 'Unie van Haaren' in 1996 tot stand kwam. De vier monolieten verbeelden de vier kernen van de in 1996 nieuwe gemeente Haaren. Ze is maar wat blij dat de CHI werkgroep van de heemkundekring Den Beerschen Aard het kunstwerk heeft kunnen behouden en deze in het dorp, waar Jo zo'n 15 jaar heeft gewerkt heeft kunnen behouden.

Wandel- Fietsroute

Na de onthulling werd een folder van de 14 km lange wandel-fietsroute met tekst en uitleg gepresenteerd welke langs ruim 30 kunstwerken van Jo voert. De wandel-fietsroute is verkrijgbaar bij de plaatselijke horeca, de toeristenpoorten, bloemenwinkel "de Klumpkes" en T.I.P. Oirschot.



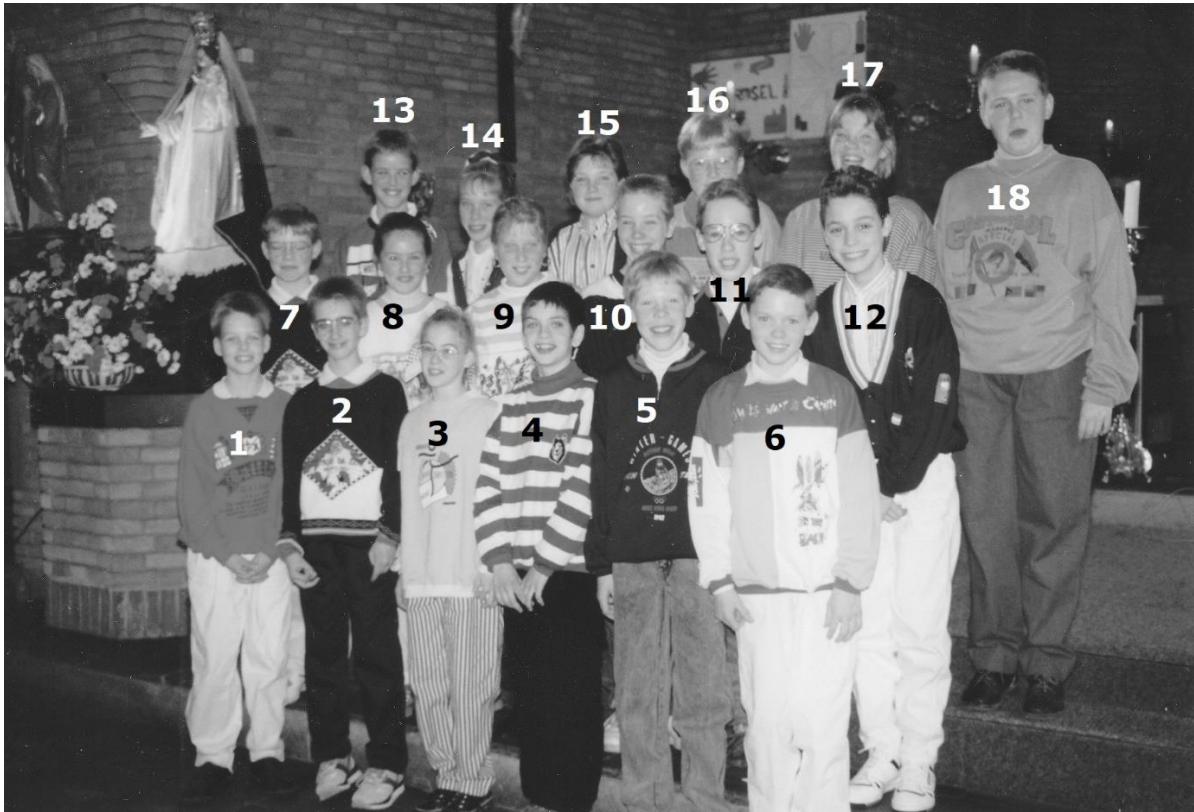
Marian Gijsen met kinderen en kleinkinderen voor de vier monolieten.

Guus Staps

Foto's met vraagtekens

Op de vraagtekenfoto's welke geplaatst waren in "De Berse" 2020 nr. 1 hebben we enkele reacties gehad waarvoor onze dank aan Annie van Breda-Appels en Hanneke Lanting.

Dit keer hebben we kinderen die in 1989 in Oostelbeers hun vormsel hebben gedaan.



Uw reactie is zeer welkom op redactie@denbeerschenaard.nl of telefoonnummer 013-5141663.

Lezing

Maandag 2 en 9 nov. komt dhr. Frans Kapteijns een lezing geven over "De Kampina" in het Ontmoetingscentrum "Ons Mevrouw" om 20.00 uur.

De Kampina is een 1544 ha groot natuurgebied dat deel uitmaakt van het project Het Nationaal landschap Het Groene Woud.

Lopen we nu door de Kampina dan zien wij een gebied met natte en droge heide, verschillende bossen met stuifzanden en cultuurgronden, naast akkers, moerasbosjes, beken en beekdalen. Het gebied is rijk aan plantensoorten en vogels, maar dat is niet altijd zo geweest. Over dit alles kan dhr. Kapteijns, oud boswachter van de Kampina, uitgebreid vertellen.

Er mogen maar 30 personen per avond binnen. Daarom is men verplicht zich op te geven. Dit kan bij Marie-Louise Boxelaar tel: 013-5143373.

Fietstocht

Op 12 september hebben we, met een 40 tal leden, weer een mooie fietsmiddag gehad welke was uitgezet door Jan en José Aerts en Jan en Riekie Hems. De tocht voerde ons via het mooie Brabantse land naar het "Trefpunt", het schietterrein van de, in 1775 opgerichte, gilde van St. Monulphus en Gondulphus te Knegsel. Hier werden we hartelijk welkom geheten door Frits van Beers met koffie/thee en een plak cake.

Verder kregen we uitleg over het maken van de kogels, het schieten met het "lichte" en "zware" geweer.

Ger van de Ven gaf een demonstratie schieten met het 18 kg zware geweer op de "grote puist". In wedstrijden wordt op de spil in de grote puist boven aan de schutsboom een stuk boomstam van 50 cm lengte en 20-30 cm doorsnee bevestigd. Het gaat erom wie het laatste restje van de puist naar beneden schiet.



Boek over de Kempen



27 September 2020 is er een boek uitgeven 'Leve de Kleine Beerze!' welke tot de rand gevuld is met verhalen en afbeeldingen, met medewerking van diverse instellingen, waaronder de Heemkundekring Den Beerschen Aard. Oude verhalen, nieuwe verhalen en doorblikjes naar de toekomst. Samen geven ze een beeld van de transitie waarin heel Nederland verkeert, gezien door de ogen van de mensen in het beekdal van de Kleine Beerze.

Het is geschreven door Monique Leesberg en Ria Bernards onder auspiciën van "De Brabantse Kempen"

en is verkrijgbaar via: levedekleinebeerze@gmail.com.

De Berse wordt mede mogelijk gemaakt door:

van Gool Snij & Graveer Bedrijf

Metaal, Rvs, Kunststof, Glas, Spiegels, enz....

Neereindseweg 5
5091 RC Oostelbeers
Tel: 013-5141400
Mobiel: 06-15167026



www.vangooldecoratie.nl
E mail: info@vangooldecoratie.nl
facebook.com/vangooldecoratie
twitter.com/vangooldeco



RAYMUND VAN DEN DRIES

06 - 2842 1547

Oranjestraat 1A
5091 BK Middelbeers
013 - 514 2182

info@drukkerijcyaan.nl
www.drukkerij-cyaan.nl